

HALKTAN HAKK'A GİDEN YOL: SEMAHLAR

Cansu AKYOL*

*Haşa ki semahımız bir oyuncak değildir,
O bir aşk halidir, salıncak değildir.
Ariflerin aleti,
Müminlerin ibadeti,
Taliplerin maksududur.*

HACI BEKTAŞ VELÎ

Mehmet AYDOĞMUŞ, Halktan Hakk'a Giden Yol: Semahlar, Yazıt Yayıncılık, İstanbul, 2012

Özet

Bu çalışmada, Mehmet Aydoğmuş tarafından kaleme alınan 'Halktan Hakk'a Giden Yol: Semahlar' isimli kitap tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Semah, aşk, Üryan Hızır Ocağı, Mehmet Aydoğmuş

THE WAY FROM PEOPLE TO GOD: THE SEMAHS

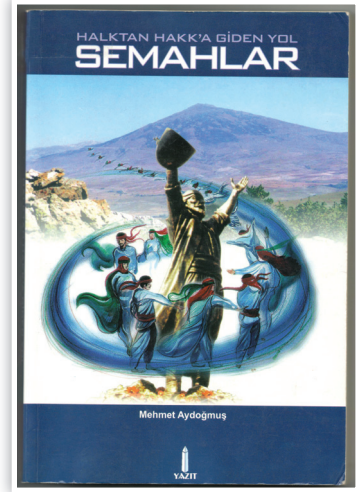
Abstract

This study presents the book "The Way from People to God: Semahs" written by Mehmet Aydoğmuş.

Keywords: Semah, love, Üryan Hızır Ocak, Mehmet Aydoğmuş

Giriş

Anadolu, uygarlıkların beşiği ve kavimlerin kapısı olmakla beraber gerçek bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu bütünlük içeren yapı Anadolu'nun her köşesinde olan kültür, düşünce, inanış, ibadet, yaşama biçiminin sebep olduğu farklılıklar ve bu farklılıkların getirdiği zenginliklerle oluşmuştur.

* Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Lisans Öğrencisi, Ankara, uren-_cansu@hotmail.com

Bu zenginliklerinden birisi de Anadolu da İslamiyet'in Türkçe konuşurması olan Anadolu Aleviliğidir. Alevilikte uygulama adı olarak kullanılan yol bir sürekin bir ifadesi de bu zenginliğin başlıca sebeplerinden birisi olmakla beraber bu uygulamanın temel taşı olan semahların önemini de ortaya çıkarmıştır.

Hüdai'nin de dediği gibi, tüm evren semah dönüyor inancıyla, Miraçta kırkının bir, birinin kırk olduğu, semahın çıkış noktası olan Kırklar Semahı, güvercin donunda bize barış getiren Hacı Bektaş öğretisi için Hacı Bektaş Semahı, gerek Bolu Beyi'nin atını, gerek Hz. Ali'nin Dülül'ünü gerekse Hz. Peygamber'in Burak'ını yansıtan Kırat Semahı, dara düşüldüğünde yetişen Hızır' a atıfta bulunularak dönülen Hızır Semahı, Sivas'ta Hızır Paşa'ya karşı inancını sergileyen büyük ozan Pir Sultan'ın anısına dönülen Pir Sultan semahı ve birçok semah, Mehmet Aydoğmuş tarafından kaleme alınan bu eser de işlenmiştir. Mehmet Aydoğmuş 1950, Malatya doğumludur. Eski adı 'Haçova' olan Ataköylüdür. Ataları, Üryan Hızır Ocağı'nın taliplerindedir.

1972 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda ve İnönü Üniversitesi'nde halk oyunları öğreticiliği yaptı. MİFAD-Milli Folklor Araştırmaları Dairesi görevleri ile yöresel halk oyunları ve semahlar üzerine araştırmalar yaptı. 1989 yılında emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti. Pir Sultan Abdal Kültür Derneği İstanbul şubeleri, Şah kulu Sultan Vakfı ve Bağcılar Hacı Bektaş Derneği Genel Merkezi'nde semah ekipleri çalıştırdı. Halen Şah kulu Sultan Dergâhı Vakfı'nda semah çalışmalarına devam etmektedir.

Yazarın talibi olduğu Üryan Hızır Ocağı'nın ismine bakıldığında ise Üryan Alevilikte batini dine göre yorumlandığında çıplak anlamında değil, tamamen temiz çok temiz anlamındadır. Bu ocak çocuğu olmayanlar, sara ve akıl hastalarının akınına uğramakla ünlüdür. Bu ocağın Adıyaman, Malatya, Çorum, Sivas, Kahramanmaraş ve Erzurum'da talipleri bulunur. Ayrıca Suriye'nin Afrin kentinde de talipleri bulunur. Hubyar Dedeleri mürşit ocaklarının Üryan Hızır olduğu da söylenmektedir. Mehmet Aydoğmuş'un kaleme aldığı bu eser, 294 sayfadan ve beş bölümden oluşmaktadır. Sunuş ve Ön Söz kısımlarında sonra üç bölüm altında konu ele alınmıştır. Bu bölümler şunlardır: Semah, Ülkemizde dönülen semahların yaşatıldığı bölgeler ve şehirler, semahların şiirlerinin, sözlerinin, nefeslerinin notaları.

Birinci bölümde yazar, semahlarla ilgili anlatımlara yer vermiş, yukarıda da değindiğimiz gibi belirli olayların temsili olarak yaşatılan, Alevi-Bektaşilerin ana semahı olan Kırklar Semahı'na, Turnanın avazının Hz. Ali'ye benzetilmesinden dolayı Alevi Bektaşilerin gönül tahtında olan Turna Semahı'na, Hz. Muhammed'in Cebrail ile birlikte Mescid-i Aksa'ya gittiği Burak isimli atın, Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye hediye ettiği Dülül ismindeki kır donlu atın anısına Kırat Semahı'na, Alevi kültüründe önemli yere sahip olan Boz Atlı Hızır için de Hızır Semahı'na yer vermiştir.

Ayrıca Alevilik-Bektaşılık için önemli bir değer olan semahların nasıl korunması gerektiğine, semahların nerelerde dönülüp dönülmemesi gerektiğine bunun için de semah eğitimlerine ve semahçılara önerilerde bulunmuştur. Bölümün sonunda yazarın da talibi olduğu Üryan Hızır Ocağı'na mensup pirlere biyografilerine yer vermiştir. Bu pirlere: Hüseyin Dede (Keko), Hamo Dede (Keko), Hasan Dede, Ali Büyükşahin (Dede), Hacı Bayram Boztepe'dir.

İkinci bölümde de yazar, semahları bölge bölge ele alarak coğrafi bölgelerdeki şehirleri ve bunlar arasında semahların dönüldüğü şehirleri kaleme almıştır. Bu bölgeler ve şehirler:

Doğu Anadolu Bölgesi; Ağrı, Ardahan, Bitlis, Bingöl, Erzincan, Elazığ, Erzurum, Hakkâri, Kars, Malatya, Muş, Şırnak, Tunceli, Van.

Güney Doğu Anadolu Bölgesi; Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Kilis.

İç Anadolu Bölgesi; Ankara, Kayseri, Kırıkkale, Nevşehir, Kırşehir, Yozgat, Sivas, Karaman, Niğde, Aksaray.

Akdeniz Bölgesi; Antalya, Mersin, Burdur, Isparta, Kahramanmaraş, Adana, Osmaniye, Antakya, Kilis.

Ege Bölgesi; Afyon, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Aydın, Uşak.

Marmara Bölgesi; Adapazarı, Balıkesir, Bursa, Bilecik, Çanakkale, Edirne, İstanbul, İzmit, Kocaeli, Kırklareli, Tekirdağ, Sakarya, Yalova.

Karadeniz Bölgesi; Amasya, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Samsun, Tokat, Artvin, Rize, Sinop ve Kastamonu'dur.

Üçüncü bölümde ise yazar, semahların şiirlerinin, sözlerinin ve nefeslerinin notalarına ayrıntılı bir şekilde yer vermiş ve biyografisiyle kitabını sonlandırmıştır.

Nice kültürlerin ve uygarlıkların harman olduğu Anadolu topraklarında, en eski tarihlerden günümüze kadar yaşatılan ve yaşatılmaya çalışılan, yer yer gizli kalmış zenginlikleri, Türk kültürünü, Alevi-Bektaşi inancının temel taşlarını ve öz miraslarından birisini bulmak isteyenlere kaynaklık edebilecek nitelikte bir kitaptır.

Sonuç olarak ele aldığımız bu kitap temel olarak Anadolu da Türk kültürünün en büyük zenginliklerinden biri olan semahları ve bu semahların çıkış noktalarını işlemiştir.